

Aanvraagformulier Macrodoelmatigheidstoets

Nieuwe Opleiding

Bacheloropleiding Speltherapie

Maart 2024

Inhoudsopgave

1. Basisgegevens Instelling	3
2. Basisgegevens Opleiding	3
3. Inleiding	3
4. Inhoud opleiding en onderwijsprogramma	4
6. Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden.....	8
7. Analyse verwant (toekomstig) aanbod (art. 5 lid 4)	8
8. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding.....	13
9. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte (art. 6 lid 1 sub a in samenhang met lid 2)	13
10. Noodzaak tot start nieuwe opleiding (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 3)	24
11. Aansluiting instellingsprofiel (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 4).....	25
12. RIO- en ISCED-indeling.....	25
13. Afstemming (art. 4 lid 3).....	25

1. Basisgegevens Instelling

Naam instelling(en)¹	Christelijke Hogeschool Ede
BRIN-code(s)	25BA
KvK-nummer(s)	41052188
Contactpersoon aanvraag	
Contactpersoon CvB	

2. Basisgegevens Opleiding

Kenmerk aankondiging	Nieuwe opleiding
Naam	Speltherapie
Oriëntatie	Hbo
Niveau	Bachelor
Vorm	Deeltijd
Gemeente(n) waar de opleiding wordt gevestigd	Ede
Taal	Nederland
Studielast	240 EC
Studieduur	4 jaar
Beroepsvereisten	Niet van toepassing
Capaciteitsbeperking	Niet van toepassing
Beoogde startdatum	1 september 2024
ISAT-code (indien bekend)	Nog niet bekend
RIO-(sub)onderdeel²	Gezondheidszorg. In dit onderdeel is ook de masteropleiding Speltherapie van de CHE ondergebracht.
ISCED-rubriek (optioneel)	6 (bachelor)

3. Inleiding

De beoogde bacheloropleiding Speltherapie leidt op voor het beroep speltherapeut. Op basis van verschillende definities van speltherapie die opleidingen, beroepsverenigingen en therapeuten in binnen- en buitenland hanteren, definiëren wij speltherapie als volgt: 'speltherapie is een vorm van therapie, die speciaal ontwikkeld is voor de behandeling van kinderen, die door ingrijpende gebeurtenissen en/of een problematische persoonlijkheidsontwikkeling in hun ontwikkeling (dreigen) belemmerd (te) worden. Een speltherapeut maakt op methodische wijze gebruik van de therapeutische krachten van spel'. De opleiding omvat 240 EC en wordt aangeboden in een deeltijdvariant.

¹ Vermeld in het geval van een joint degree hier ook welke instelling de penvoerder van de aanvraag is.

² Voorheen Croho.

Met de beoogde opleiding Speltherapie spelen we in op een toenemende behoefte in onze maatschappij aan het creëren van een goede start voor alle kinderen, het ondersteunen van kinderen en ouders bij hechtingsproblemen, het ondersteunen van ouders bij opvoedingsvraagstukken, het begeleiden van kinderen in echtscheidingsituaties en het begeleiden van jongeren met een licht verstandelijke beperking. Ook zien we een toenemende aandacht voor ouder-kindtherapie en de rol van speltherapie in het speciaal onderwijs. De verdere ontwikkeling en professionalisering van het vakgebied en het beroep van speltherapeut spelen ook een belangrijke rol bij het starten van de beoogde opleiding. Met de beoogde bacheloropleiding realiseren we een doorlopende leerlijn van bachelor- naar masteropleiding. Hiermee komen we tegemoet aan de behoefte van de Nederlandse Vereniging voor Speltherapeuten en de Federatie van Vaktherapeutische Beroepen.

Naast de beoogde bacheloropleiding Speltherapie biedt de CHE ook de (bekostigde en geaccrediteerde) masteropleiding Speltherapie aan. De masteropleiding Speltherapie is in 2009 gestart als post-hbo opleiding. In 2018 is de opleiding doorontwikkeld tot bekostigde en geaccrediteerde masteropleiding. Met deze doorontwikkeling zijn we eveneens ingegaan op de behoefte van de beroepsvereniging van Speltherapeuten (de Nederlandse Vereniging voor Speltherapeuten (NVVS) en de Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB)) en zorgverzekeraars aan speltherapeuten op masterniveau. Met de toetreding van de NVVS tot de FVB geldt het masterdiploma Speltherapie voornamelijk als eis om lid te kunnen worden van de NVVS en de FVB. Zonder lidmaatschap is het niet mogelijk voor speltherapeuten om zich te kunnen registreren als speltherapeut (wat consequenties heeft voor vergoedingen van zorgverzekeraars). Na accreditatie van de beoogde bacheloropleiding kan men ook met het bachelordiploma lid worden van de NVVS en de FVB. Met het ontwikkelen van de bacheloropleiding komen we tegemoet aan de behoefte van de NVVS en de FVB (NVVS, FVB, 2021)³ aan een doorlopende leerlijn van bachelor- naar masteropleiding.

4. Inhoud opleiding en onderwijsprogramma

De bacheloropleiding is exclusief gericht op speltheorie en spel als therapievorm voor kinderen. Speltherapie is speciaal ontwikkeld voor de behandeling van kinderen, die door ingrijpende gebeurtenissen en/of een problematische persoonlijkheidsontwikkeling in hun ontwikkeling (dreigen) belemmerd (te) worden. Een speltherapeut maakt op methodische wijze gebruik van de therapeutische krachten van spel. Spel wordt hierin gezien als het middel tot communicatie. Het gaat bij speltherapie niet om de algemene verklaring van het spelgedrag maar om de specifieke betekenis van het individuele spel. Speltherapie is niet gericht op het leren spelen maar op het oplossen van de emotionele problematiek van de cliënt. De opleiding wordt aangeboden in een deeltijdvariant en is bedoeld voor professionals, die hun vak willen uitoefenen op hbo-niveau: professionals met veel praktijkervaring of professionals die van werkveld willen veranderen of direct doorstromen van het mbo. Studenten worden, binnen ons deeltijd-onderwijsconcept, niet alleen opgeleid tot startbekwame speltherapeut, maar ook tot T-shaped professional. Dit betekent dat afgestudeerden beschikken over generieke kennis en vaardigheden zoals kritisch en overstijgend denken, communiceren, reflecteren, coachen, samenwerken en organiseren. Bovendien kunnen ze reflecteren op het eigen handelen en de eigen beroepshouding, hebben ze een onderzoekende houding en beschikken bachelorstudenten.

---

³ Bijlage 1. Aanbevelingsbrief NVVS en FvB.

Onderstaand schema geeft een overzicht van de opleiding.

Module	Leeruitkomst	EC	Leeruitkomst	EC	Leeruitkomst	EC
1. Introductie op Spel	1.1 Beroep en persoon	10	1.2 Professioneel werken	10	1.3 Basiskennis	10
2. Relatie en begeleiden	2.1 Werken aan de therapeutische relatie	10	2.2 Interventies uitvoeren	10	2.3 Basiskennis	10
3. Werken met systemen	3.1 Werken aan speltherapeutisch handelen	10	3.2 Werken met systemen	10	3.3 Basiskennis	10
4. Professioneel en multidisciplinair werken	4.1 Werken als een lerende professional in een multidisciplinair team	10	4.2 Werken in verschillende beroepsdomeinen	10	4.3 Basiskennis	10
5 Minor	Verbreding/ verdieping					30
6 (Inter) Professioneel samenwerken	6.1 Professioneel samenwerken	10	6.2 Professioneel netwerken	10	6.3 Professioneel onderzoeken ten behoeve van de organisatie	10
7 Innovatie en valorisatie	7.1 Professioneel leiderschap	10	7.2 Innoveren en veranderen	10	7.3 Ondernemend en projectmatig werken	10
8 Onderzoek	8.1 Professionele identiteit	10	8.2 Professioneel werken	10	8.3 Innoveren en onderbouwen	10

Schema 1: Overzicht van de opleiding.

Module 1 Professionele identiteit

Alle studenten starten met de module Professionele identiteit, gericht op de ontwikkeling van hun professionele identiteit als hbo-professional. Studenten laten zien dat zij hun persoon en ontwikkeling kunnen relateren aan het (nieuwe) beroepsdomein en ze laten zien dat ze kennis hebben van de breedte van het beroepsdomein. Ook laten ze zien te beschikken over algemene hbo-vaardigheden zoals het methodisch kunnen handelen op basis van theoretisch inzicht. Onderdeel van deze module is de position paper. Hierin beschrijft de student wie hij is en waar hij staat als persoon en professional. De position paper wordt door de student telkens aan het einde van elke module bijgewerkt. In module 8 van de bacheloropleiding wordt de position paper gebruikt om de leeruitkomst 'professionele identiteit' (8.1) aan te tonen, tijdens het eindgesprek. In het eindgesprek wordt getoetst of de persoonlijke professionele identiteit van de student op bachelorniveau is aangetoond. Studenten werken in deze module niet alleen aan hun position paper; ze maken ook kennis met speltherapie. Daartoe krijgen ze inzicht in het inzetten van spel als taal, spelontwikkeling, observatietechnieken, gesprekstechnieken en het inzetten van spel om de relatie en samenwerking met het kind te versterken. De basiskennis die in deze module aan bod komt is gericht op de cliëntgerichte benadering, gezonde (psychologische) ontwikkeling en hechting en psychoanalytische theorie.

Module 2 Relatie en begeleiden

In deze module is aandacht voor de eigen en professionele ontwikkeling van studenten door de inzet van leertherapie. De studenten ontwikkelen door de leertherapie ook hun therapeutische vaardigheden. Studenten krijgen inzicht in de wijze waarop ze persoonlijk en professioneel de verbinding aangaan met anderen, inzicht in overdracht en hoe ze de basis kunnen leggen voor een veilige cliëntrelatie. Ook leren ze volgend te zijn in een spelsituatie. In deze module leren studenten eveneens een hulpverleningsplan op te zetten en spelinterventies uit te voeren. Ook leren ze dit af te stemmen op de hulpvraag van het kind en het systeem en hun interventies en werkwijze te evalueren.

In de kennistoetsen van module 2 is aandacht voor systeemtheorie, contextuele therapie, cognitieve gedragstherapie en opvoedkunde.

Module 3 Werken met systemen

In de module Werken met systemen krijgen studenten onder andere inzicht in het systeem van de cliënt en hun eigen positie in het systeem. In deze module is het systeem vooral gericht op de ouders van de cliënt; studenten leren een ouderschapsplan te maken en (motiverende) gesprekken te voeren met ouders/voogd. Studenten leren vanuit verschillende theoretische modellen de gelaagdheid van hun eigen communicatie en die van de ander (her)kennen en daarop aan te sluiten. Ook maken studenten zich basisgesprekvaardigheden eigen en kunnen ze vanuit grondhouding aan de hand van theoretische modellen gesprekken voeren. In de kennistoetsen van module 3 is aandacht voor ontwikkelingspsychopathologie, verlies, trauma en hechtingsstoornissen.

Module 4 Professioneel en multidisciplinair samenwerken

Studenten leren in deze module hun eigen visie en identiteit in te brengen in het overleg met andere professionals. Daarbij is aandacht voor het duidelijk maken van het professioneel handelen in speltherapie, het in kaart brengen van de eigen professionele ontwikkeling, en het inzichtelijk maken van de eigen rol in teams en de eigen bijdrage als speltherapeut in teams. Deze module is gericht op het multidisciplinair samenwerken met andere professionals die bij de diagnostiek en behandeling van de cliënt betrokken zijn; de samenwerking op microniveau. In module 6 staat de samenwerking op meso en macroniveau centraal. Dat betreft het interprofessioneel samenwerken met de context van de client, bijvoorbeeld school, gezinshuis en gemeente. In de kennistoetsen van module 4 is aandacht voor recht, sociologie en ethiek.

Module 5 Verbreding of verdieping

Module 5 bestaat uit vrije keuzeruimte voor de student. Deze module is gericht op verbreding of verdieping van de eigen professionaliteit. Studenten kunnen voor (delen van) deze module vrijstelling krijgen, bijvoorbeeld op basis van een verwant diploma, eerder opgedane werkervaring of gevolgde cursussen. Studenten die niet (of deels) in aanmerking komen voor een vrijstelling, dienen de leeruitkomsten aan te tonen via een zelfgekozen studieprogramma. Hiervoor geldt als eis dat de inhoud van het zelfgekozen studieprogramma niet overlapt met andere delen van de opleiding en dat er vooraf goedkeuring is gegeven door de examinator van de module. De CHE biedt een breed palet van verbredende en verdiepende minoren aan waar studenten aan deel kunnen nemen. Voorbeelden hiervan zijn de minor Family & Context, de minor Aanpak huiselijk geweld en de minor Art & Creativity.

Module 6 Interprofessioneel samenwerken

Module 6 is gericht op professioneel samenwerken, professioneel netwerken en het doen van onderzoek ten behoeve van een organisatie. Studenten krijgen inzicht in hun eigen manier van samenwerken en leren onder andere effectieve samenwerkingsrelaties te onderhouden en interventies in te zetten om tot samenwerking en resultaten te komen in hun eigen beroepspraktijk. Daarnaast leren studenten om op verschillende niveaus (persoonlijk, team, organisatie etc.) een professioneel netwerk in te richten en te onderhouden. Tot slot is er in deze module aandacht voor onderzoeksvaardigheden, waarbij studenten leren een onderzoeksvraag te formuleren (voor de eigen beroepspraktijk), deze op methodische wijze te beantwoorden en daarover te rapporteren. Onderdeel van module 6 is ook de speltherapiestage. Studenten starten tijdens de stage met de behandeling van

één cliënt, gedurende de stage wordt dit uitgebreid. Onderdeel van de stage zijn het voeren van een intakegesprek, het observeren van de client, het opstellen en uitvoeren van een behandelplan en de evaluatie daarvan.

Module 7 Innovatie en valorisatie

In module 7 staan professioneel leiderschap, innoveren en veranderen en ondernemend en projectmatig werken centraal. Studenten leren daarbij regie te nemen over belangrijke processen en projecten in hun beroepspraktijk, op basis van een visie op leiderschap en passende leiderschapstijl. Daarnaast leren studenten een doelgerichte bijdrage te leveren aan innovaties in hun eigen beroepspraktijk, vernieuwingen te signaleren en deze op een projectmatige manier te implementeren. De in module 6 opgestarte stage loopt door in module 7.

Afronding van de opleiding: module 8 Onderzoek

De opleiding wordt afgerond met module 8. In deze module laten studenten zien dat zij het hbo-bachelor eindniveau beheersen. Met uitzondering van leeruitkomst 8.1, worden alle leeruitkomsten aangetoond met een zelfgekozen en vooraf geaccordeerd beroepsproduct. Leeruitkomst 8.1 wordt aangetoond met het behulp van de position paper. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de leeruitkomsten en het product waarmee studenten laten zien deze te beheersen.

Module		Leeruitkomst	Product/ toets
8.1	Professionele identiteit	Je profileert jezelf in je beroep als een reflectieve en lerende professional. Je toont aan dat je persoonlijke identiteit en professionele identiteit kunt verbinden binnen de dynamiek en complexiteit van het werkveld. Je deelt je professionele inzichten met vakgenoten.	Position paper
8.2	Professioneel werken	Je functioneert als verantwoordelijke en startbekwame professional, ook in onbekende situaties en een internationale of multiculturele context. Je toont leiderschap in complexe beroepssituaties en gevorderde kennis en vaardigheden.	Beroepsproducten
8.3	Innoveren en onderbouwen	Je geeft blijk van vakmanschap en innovatief vermogen door met een grote mate van zelfstandigheid bij te dragen aan het oplossen van complexe en onvoorspelbare problemen in je werkomgeving. Je onderbouwt je innovatieve handelen vanuit onderzoekend vermogen en een gedegen theoretische basis en verwerft draagvlak voor jouw voorstellen.	

Tabel 1: Leeruitkomsten module 8.

5. Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen (indien van toepassing)

De beoogde deeltijdopleiding Speltherapie is bedoeld voor professionals met veel praktijkervaring of professionals die van werkveld willen veranderen:

1. Professionals die een mbo-opleiding in het sociaal agogische domein hebben afgerond en die zich willen doorontwikkelen c.q. opscholen als speltherapeut.
2. Professionals die een mbo-opleiding in het educatieve domein hebben afgerond en die zich willen doorontwikkelen c.q. opscholen als speltherapeut.

De opleiding is nadrukkelijk gericht op opscholing of omscholing van werkenden c.q. ervaren professionals: de deeltijd bacheloropleiding Speltherapie leidt studenten op die in staat zijn hun huidige beroepspraktijk in het (speciaal) onderwijs, de jeugdzorg of ggz met hun kennis van speltherapie te verrijken of door te stromen naar functies specifiek voor speltherapeuten. Ook zijn studenten in staat hun eigen praktijk als speltherapeut op te starten. Alle studenten dienen te voldoen aan de wettelijke instroomeisen van een mbo-4-, havo- of vwo-vooropleiding. Daarnaast dienen studenten te beschikken over een relevante praktijkleeromgeving binnen een professionele setting waar de gelegenheid is om de betreffende beroepsopdrachten uit te voeren en leeruitkomsten aan te tonen. Bij onvolledige vooropleiding kunnen studenten van 21 jaar of ouder een toelatingsexamen doen. Officiële toelating vindt plaats door de examencommissie. De toelatingseisen zijn onderdeel van de Onderwijs- en Examenregeling.

6. Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden

Afgestudeerden van de opleiding zijn startbekwame speltherapeuten, die op basis van theoretische en methodische expertise kinderen en jeugdigen kunnen behandelen en daarin met ouders en andere relevante partijen kunnen samenwerken, verbindingen kunnen maken, uitstekend kunnen communiceren en weten wie zij zijn. Afgestudeerde speltherapeuten werken veelal in de (gespecialiseerde) jeugdhulpverlening, de (geestelijke) gezondheidszorg, instellingen voor mensen met een beperking (verstandelijk, lichamelijk of communicatief), speciaal onderwijs of in hun eigen praktijk.

Studenten worden zoals eerder opgemerkt, niet alleen opgeleid tot startbekwame speltherapeut, maar ook tot T-shaped professional. Dit als voorbereiding op een brede inzetbaarheid van gediplomeerden, die in staat zijn om de dynamiek van veranderende beroepen adequaat tegemoet te treden.

7. Analyse verwant (toekomstig) aanbod (art. 5 lid 4)

De beoogde opleiding is de enige in Nederland. Hoewel er andere vaktherapeutische bacheloropleidingen zijn, zijn deze niet gericht op spel als vorm van therapie. Geaccrediteerde aanverwante opleidingen zijn:

- de bacheloropleiding Vaktherapie;
- de bacheloropleiding Psychomotorische therapie en bewegingsagogie;
- de bacheloropleiding Muziektherapie;
- de bacheloropleiding Toegepaste Psychologie van de NCOI.

Een verwante niet geaccrediteerde opleiding is de opleiding tot psychomotorisch kindtherapeut van het Psychomotorisch Kindercentrum.

Vaktherapie

De bacheloropleiding Vaktherapie wordt aangeboden door Hogeschool Zuyd, Hogeschool Leiden, Hogeschool Utrecht, Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) en NHL Stenden. De opleiding van Hogeschool Utrecht en NHL Stenden wordt in zowel een voltijd- als deeltijdvariant aangeboden. De HAN biedt sinds september 2023 een deeltijdopleiding Vaktherapie – Psychomotorische Therapie aan.

Binnen de bacheloropleidingen Vaktherapie kunnen studenten in de regel kiezen voor beeldende-, drama-, muziek- of dans- en bewegingstherapie. Studenten van de deeltijdopleiding Vaktherapie van NHL Stenden worden opgeleid tot specialist in beeldende therapie of muziektherapie. De opleiding kent een verkorte deeltijdvariant, waarbij van studenten wordt verwacht dat zij ervaring hebben (150 uur) met beeldende lessen en muzieklessen en ervaring in de hulpverlening hebben. Studenten leren mensen met psychische problemen te helpen door kunstzinnige middelen te gebruiken. Daarbij is aandacht voor coaching, preventie, begeleiding, behandeling en training. Bij de deeltijd bacheloropleiding Vaktherapie van de Hogeschool Utrecht kunnen studenten naast muziektherapie en beeldende therapie ook kiezen voor dramatherapie. In de opleiding is onder andere aandacht voor het kunstvak, ontwikkelingspsychologie, de toepassing van vaktherapie, methodiek, onderzoek, vaktheorieën en therapievormen. Bij de start van de opleiding dienen de studenten te beschikken over een relevante werkplek van acht uur per week, in de hoofdfase dient dit minimaal 16 uur per week te zijn. De inhoud van de voltijdopleidingen is in de regel vergelijkbaar aan die van de deeltijdopleidingen. Het belangrijkste verschil zijn de eisen die qua werkervaring of werkplek aan studenten gesteld worden en de wijze waarop het onderwijs aangeboden wordt.

Psychomotorische Therapie (PMT)

De bacheloropleiding Psychomotorische Therapie en bewegingsagogie wordt aangeboden door Windesheim in een voltijd- en deeltijdvariant. Deze opleiding leidt professionals op die bewegen en lichaamservaring effectief inzet bij mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking of mensen met psychische problemen. Er is aandacht voor vormen van ontspanningstechnieken en bewegingsactiviteiten, motivatie en activiteit, veerkracht en stress, weerbaarheid, impulscontrole, lichaamsgeoriënteerde methodieken, neurologie, revalidatiekunde, ethiek, diagnostiek en ontwikkelingspsychopathologie. Ook oefenen studenten hun therapeutische vaardigheden. De opleiding heeft een numerus fixus. En studenten dienen vanaf de start van de opleiding te beschikken over een relevante (leer)werkplek binnen een therapeutische setting. De opleiding wordt, net als de beoogde bacheloropleiding Speltherapie, in een flexibele deeltijdvariant aangeboden.

In de recent gestarte deeltijdopleiding Psychomotorische Therapie van de HAN is o.a. aandacht voor vraaggericht behandelen, passend bij het ontwikkelingspsychologische en neurobiologische niveau van de cliënt; het behandelen vanuit de leefdomeinen, visie van de positieve gezondheid en de drie niveaus van preventie; de (toepassing) van de zeven onderdelen van een psychomotorische behandeling; evaluatie, reflectie en persoonlijke en professionele ontwikkeling. Studenten dienen te beschikken over een relevante werkplek van 16 uur in de week.

Muziektherapie

De bacheloropleiding Muziektherapie wordt aangeboden door het conservatorium van ArtEZ in een voltijdvariant. De opleiding leidt studenten op tot therapeut en musicus. Studenten leren muziek specialistisch in te zetten voor de ontwikkeling van mensen, voor behandeling, voor begeleiding of voor preventie. Er is aandacht voor muziek, muziektherapie, muziektheorie, stage en praktijkprojecten. Studenten kunnen kiezen voor een profiel gericht op therapie, lesgeven of een vrij profiel. Dit krijg vorm in de volgende afstudeerspecialisaties: neurologische muziektherapie, muziektherapeut in de geestelijke gezondheidszorg, orthopedagogisch muziektherapeut, mind your own business en een vrij profiel.

Voor bovenstaande vakgebieden geldt dat er ook opleidingen op masterniveau zijn. De combinatie bachelor - masteropleiding ontbreekt nog op het gebied van speltherapie. De Nederlandse Vereniging Voor Speltherapie onderschrijft de behoefte hieraan in de eerder benoemde aanbevelingsbrief: *‘Op het moment is er in Nederland alleen een masteropleiding Speltherapie. Het is niet meer dan logisch dat er ook een bacheloropleiding Speltherapie komt, waarop de masteropleiding een vervolg/verdieping kan zijn. Momenteel is speltherapie ook de enige therapievorm binnen de vaktherapeutische disciplines die naast een masteropleiding geen eigen bacheloropleiding heeft. Dit zien we graag anders. We vinden het van belang voor de ontwikkeling van ons beroep en onze toekomstige leden dat er een keuzemogelijkheid is. Toekomstige speltherapeuten kunnen de masteropleiding doen wanneer zij zich ook willen toeleggen op onderzoek, innovatie en management, maar zouden ook voor een bacheloropleiding moeten kunnen kiezen wanneer zij deze wens niet hebben’.*

Bacheloropleiding Toegepaste Psychologie NCOI

De bacheloropleiding Toegepaste Psychologie van NCOI kent een specialisatie kinderpsychologie en pedagogiek. In deze opleiding verdiepen studenten zich onder andere in de vorming en ontwikkeling van kinderen en het begeleiden van ouders en verzorgers bij de opvoeding van hun kinderen. Daarnaast maken studenten kennis met aspecten uit de kinder- en jeugdpsychiatrie, zoals stemmingsstoornissen, angststoornissen en gedragsstoornissen. Ook is er aandacht voor psychologische testen, psychologische gespreksvoering, psychologische interventies en praktijkgericht psychologisch onderzoek. De opleiding is bedoeld voor professionals werkzaam in het onderwijs, de kinderopvang of de jeugdzorg. Studenten die geen relevante werkplek hebben, dienen stage te lopen.

Opleiding tot psychomotorisch kindertherapeut

De niet door de NVAO geaccrediteerde opleiding tot psychomotorisch kindertherapeut van het Psychomotorisch Kindercentrum leidt professionals op hbo-niveau op volgens de principes van de Psychomotorische Kindertherapie. De opleiding presenteert zichzelf als een post-hbo opleiding en is toegankelijk voor kandidaten die een hbo-diploma hebben behaald op pedagogisch gebied, therapeutisch gebied, paramedisch gebied of medisch gebied. Hoewel de opleiding zich ook primair op kinderen richt, verschilt de opleiding in inhoud en in toelatingseisen van de beoogde bacheloropleiding Speltherapie. De instroom en uitstroomgegevens van deze opleiding zijn niet bekend.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de instroom in de aanverwante opleidingen (DUO, 2024)⁴.

Instelling	Opleiding	Vorm	2018	2019	2020	2021	2022
Christelijke Hogeschool Windesheim	B Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie	deeltijd	13	16	23	24	<5
Christelijke Hogeschool Windesheim	B Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie	Voltijd	99	100	101	92	91
NHL Stenden Hogeschool	B Vaktherapie	Voltijd	46	45	48	61	49
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	B Vaktherapie	Voltijd	122	110	171	133	139
Zuyd Hogeschool	B Vaktherapie	Voltijd	21	29	48	40	38
Hogeschool Utrecht	B Vaktherapie	deeltijd	5	15	11	11	12
Hogeschool Utrecht	B Vaktherapie	Voltijd	36	44	44	47	33
Hogeschool Leiden	B Vaktherapie	Voltijd	57	49	77	44	64
ArtEZ	B Muziektherapie	Voltijd	19	11	15	13	13

Tabel 2: Instroom in vergelijkbare opleidingen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal inschrijvingen in de vergelijkbare opleidingen (DUO, 2024)⁵.

Instelling	Opleiding	Vorm	2018	2019	2020	2021	2022
Christelijke Hogeschool Windesheim	B Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie	deeltijd	55	78	113	156	163
Christelijke Hogeschool Windesheim	B Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie	Voltijd	415	431	455	473	488
NHL Stenden Hogeschool	B Vaktherapie	Voltijd	211	227	256	295	273
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	B Vaktherapie	deeltijd	2	0	0	0	0
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	B Vaktherapie	Voltijd	557	569	675	681	675
Zuyd Hogeschool	B Vaktherapie	Voltijd	108	105	129	145	129
Hogeschool Utrecht	B Vaktherapie	deeltijd	18	38	59	77	70
Hogeschool Utrecht	B Vaktherapie	Voltijd	213	197	220	226	234
Hogeschool Leiden	B Vaktherapie	Voltijd	264	248	304	275	272
ArtEZ	B Muziektherapie	Voltijd	57	60	69	78	81

Tabel 3: Ingeschrevenen in vergelijkbare opleidingen.

⁴ Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/hoger-onderwijs/aantal-studenten/inschrijvingen-hbo.jsp

⁵ Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/hoger-onderwijs/aantal-studenten/inschrijvingen-hbo.jsp

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal gediplomeerden van de vergelijkbare opleidingen (DUO, 2024)⁶.

Instelling	Opleiding	Vorm	2017	2018	2019	2020	2021
Christelijke Hogeschool Windesheim	B Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie	deeltijd	12	6	<5	24	17
Christelijke Hogeschool Windesheim	B Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie	Voltijd	72	65	74	68	65
NHL Stenden Hogeschool	B Vaktherapie	Voltijd	33	27	24	31	29
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	B Vaktherapie	deeltijd	0	<5	0	0	0
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	B Vaktherapie	Voltijd	79	59	74	79	87
Zuyd Hogeschool	B Vaktherapie	Voltijd	33	26	14	17	13
Hogeschool Utrecht	B Vaktherapie	deeltijd	<5	<5	<5	0	<5
Hogeschool Utrecht	B Vaktherapie	Voltijd	35	34	23	34	20
Hogeschool Leiden	B Vaktherapie	Voltijd	36	38	19	42	44
ArtEZ	B Muziektherapie	Voltijd	9	9	10	7	16

Tabel 4: Gediplomeerden van vergelijkbare opleidingen.

Hoewel er diverse vaktherapeutische bacheloropleidingen in Nederland zijn, zijn deze niet specifiek gericht op speltherapie. De bacheloropleiding Speltherapie biedt als enige bacheloropleiding gericht op speltherapie en op kinderen, een belangrijke aanvulling voor het landelijke aanbod. Speltherapie is een non-directieve vaktherapie, waarbij kinderen kunnen oefenen met ander gedrag door middel van spel. Qua inhoud is de bacheloropleiding Speltherapie dan ook zeer verschillend van de verwante bacheloropleidingen. De beoogde bacheloropleiding Speltherapie leidt als enige opleiding therapeuten op die spel als ‘taal’ gebruiken en interventies doen in het spel. Daarbij daalt de speltherapeut, met behulp van spel, af naar de taal en de wereld van het kind (Cochran, Nording & Cochran, 2023)⁷.

Landelijk Domeinprofiel Vaktherapeutische Beroepen

Hogescholen die de bacheloropleiding Vaktherapie en Psychomotorische Therapie aanbieden hebben in 2016 gezamenlijk het Landelijk Domeinprofiel Vaktherapeutische Beroepen opgesteld. Hierin wordt een beeld geschetst van de vaktherapeutische beroepen en ontwikkelingen daarin, de bijhorende competenties en de betekenis daarvan voor de opleidingen. Ten opzichte van het Landelijk Domeinprofiel biedt de beoogde bacheloropleiding Speltherapie specialisatie op het gebied van speltherapie. Dit is zichtbaar in de exclusieve aandacht voor speltheorie en spel als therapievorm voor kinderen. Van afgestudeerden wordt daarnaast ook verwacht dat zij in staat zijn om, op basis van praktijkgericht onderzoek, hun eigen beroepspraktijk continu te verbeteren. De complexiteit van de context komt naar voren in de doelgroep, waarbij speltherapeuten in toenemende mate werken met doelgroepen kinderen met een licht verstandelijke beperking, ouders met een verstandelijke beperking, kinderen in vechtscheidingen en kinderen die aan het speciaal onderwijs deelnemen. Het landelijke domeinprofiel wordt momenteel geactualiseerd. De beoogde opleiding Speltherapie werkt daar, net als de vaktherapeutische opleidingen, aan mee. Eind 2024 wordt het herziene domeinprofiel opgeleverd.

⁶ Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/hoger-onderwijs/aantal-studenten/inschrijvingen-hbo.jsp

⁷ Bijlage 2. Child-Centered Play Therapy.

8. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding

Hobéon heeft de te verwachten instroom in de nieuwe opleiding onderzocht (Hobéon, 2021)⁸. In het onderzoek van Hobéon wordt gesteld dat de minimale vraag naar de opleiding groeit van 22 afgestudeerden in 2022 naar 24 in het jaar 2026 en dat de maximale vraag groeit van 24 afgestudeerden in 2022 naar 30 afgestudeerden in 2026. Op basis hiervan en de instroom in verwante opleidingen (zoals geschetst in tabel 3), verwachten we een instroom van 30 studenten per jaar.

Met de beoogde bacheloropleiding Speltherapie realiseren we, samen met de bestaande masteropleiding Speltherapie, een doorlopende leerlijn. We verwachten dat het beperkte aantal masterstudenten dat tussentijds stopt met de masteropleiding, kan instromen in de bacheloropleiding. Ook kunnen studenten die de bacheloropleiding hebben afgerond, instromen in de masteropleiding.

9. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte (art. 6 lid 1 sub a in samenhang met lid 2)

Zoals eerder opgemerkt leidt de bacheloropleiding Speltherapie studenten niet alleen op tot speltherapeut maar ook tot professionals die hun huidige beroepspraktijk kunnen verdiepen. Studenten zijn, als ze beginnen aan de deeltijd bacheloropleiding Speltherapie, al werkzaam in een (relevante) beroepspraktijk in speciaal onderwijs, jeugdhulpverlening of gehandicaptenzorg en kunnen hun eigen werk verrijken met het geleerde. Afgestudeerden van de opleiding zijn startbekwame speltherapeuten, die op basis van theoretische en methodische expertise kinderen en jeugdigen kunnen behandelen en daarin met ouders en andere relevante partijen kunnen samenwerken, verbindingen kunnen maken, uitstekend kunnen communiceren en weten wie zij zijn. Afgestudeerde speltherapeuten werken veelal in de (gespecialiseerde) jeugdhulpverlening, de (geestelijke) gezondheidszorg, instellingen voor mensen met een beperking (verstandelijk, lichamelijk of communicatief), speciaal onderwijs of in hun eigen praktijk.

De arbeidsmarkt in het algemeen

Speltherapeuten zijn veelal werkzaam in het domein van gehandicapten zorg, jeugdhulpverlening en speciaal onderwijs. Het totale potentiële werkgebied van speltherapeuten beslaat het brede palet in Nederland van scholen voor speciaal onderwijs, instellingen voor jeugdzorg en voor gehandicaptenzorg. Daarnaast zijn speltherapeuten vaak werkzaam in een eigen praktijk.

Onderzoeken naar de behoefte op de arbeidsmarkt aan speltherapeuten zijn beperkt. Gezien de relatief kleine omvang van deze beroepsgroep zijn er geen landelijke onderzoeken naar de arbeidsmarktbehoefte. In ROA/AIS (ROA.nl, 2024)⁹ is gekeken naar de verwachtingen voor het opleidingstype bachelor psychologie, sociale en maatschappijwetenschappen. Hierin zijn de aanverwante opleidingen Vaktherapie, Muziektherapie en Creatieve therapie ondergebracht.

---

⁸ Bijlage 3. Arbeidsmarktonderzoek Bacheloropleiding Speltherapie Rapportage Christelijke Hogeschool Ede.

⁹ Bron: <https://roastatistics.shinyapps.io/AIStot2028/>

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de toekomstige arbeidsmarktbehoefte van dit opleidingstype.

Opleidingstype	Arbeidsprognose variabele	Aantal	Totaal 6 jr. %	Gem. jaarlijks %	Indicator	Typering
Bachelor - psychologie, sociale en maatschappijwetenschappen	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	700	1	0,2		laag
Bachelor - psychologie, sociale en maatschappijwetenschappen	verwachte vervangingsvraag tot 2028	7100	11	1,7		laag
Bachelor - psychologie, sociale en maatschappijwetenschappen	verwachte baanopeningen tot 2028	7800	12	1,9		laag
Bachelor - psychologie, sociale en maatschappijwetenschappen	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2028	34700	52	7,3		erg hoog
Bachelor - psychologie, sociale en maatschappijwetenschappen	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2028				1,3	geen
Bachelor - psychologie, sociale en maatschappijwetenschappen	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2028				1,3	slecht

Tabel 5: Toekomstige arbeidsmarktbehoefte (Bron: ROA AIS, 2024).

Hieruit blijkt dat de vooruitzichten voor afgestudeerden van dit opleidingstype slecht zijn en dat er geen knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening verwacht worden. De concrete betekenis van deze gegevens voor afgestudeerden van de beoogde deeltijdopleiding Speltherapie is echter niet goed te duiden. In het ROA-onderzoek wordt niet nader ingegaan op de behoefte aan speltherapeuten. Onze eigen bevindingen zijn dat speltherapeuten vaak in deeltijdbanen werken, al dan niet in hun eigen praktijk. Ook zien we dat speltherapeuten met een eigen praktijk steeds vaker te maken krijgen met langere wachtlijsten. Uit een beknopte enquête van de Nederlandse Vereniging Voor Speltherapeuten onder zelfstandige speltherapeuten blijkt dat bijna de helft van de respondenten een wachtlijst kent (N=35) (NVVS, 2021)¹⁰. Bij de overgrote meerderheid (70%) is deze wachtlijst gemiddeld 1 tot 4 maanden. Ook heeft circa 65% in de afgelopen anderhalf jaar een meervraag naar speltherapie ervaren in de regio.

Ook in de eerder benoemde aanbevelingsbrief van de NVVS wordt de toenemende vraag aan speltherapeuten benoemd: 'Vanuit de NVVS nemen we waar dat de vraag naar speltherapie toeneemt. Steeds meer gemeenten willen vaktherapie, dus ook speltherapie, inkopen. Daarbij zien we dat de eerste generatie speltherapeuten nu met pensioen beginnen te gaan, waardoor er extra ruimte ontstaat voor meer en deskundig opgeleide speltherapeuten'.

Uit de meest recente Factsheet Sociaal werk, jeugdzorg en kinderopvang (UWV, 2020)¹¹ blijkt dat er in de jeugdzorg een tekort is aan ervaren en breed inzetbare jeugdprofessionals met een registratie in het Kwaliteitsregister Jeugd. Dit betreft bijvoorbeeld academisch geschoolde gedragswetenschappers (orthopedagogen, klinisch- en GZ-psychologen) en hbo-opgeleide jeugdzorgwerkers-/gezinscoaches (ambulante en crisis hulpverleners). Studenten van de beoogde bacheloropleiding Speltherapie kunnen middels hun minor hun SKJ-registratie behalen. Daarmee speelt de opleiding in op de behoefte van studenten die zich willen verbreden en op de geschetste tekorten aan breed inzetbare jeugdprofessionals. De beoogde flexibele deeltijdopleiding sluit ook aan bij de oplossingen die in het

¹⁰ Bijlage 4. Mailwisseling inzake beknopte enquête onder zelfstandige speltherapeuten..

¹¹ Bijlage 5. Factsheet arbeidsmarkt sociaal werk, jeugdzorg en kinderopvang.

factsheet voorgesteld worden, waaronder het opleiden van zij-instromers via modulaire trajecten gericht op registratie-eisen jeugdzorg.

Arbeidsmarktonderzoek

De arbeidsmarktbehoefte is concreet onderzocht in het werkveld. Hobéon heeft daartoe de arbeidsmarktrelevantie en -behoefte voor de beoogde hbo bacheloropleiding Speltherapie onderzocht (Hobéon, 2021)¹². Omdat de doelmatigheidsaanvraag van de hbo bacheloropleiding Speltherapie vooral onderbouwd wordt vanuit de maatschappelijke behoefte, is het onderzoek naar de arbeidsmarktbehoefte op beperkte schaal uitgevoerd middels twee panelgesprekken en een vragenlijst.

Hobéon heeft daarin de volgende vragen onderzocht:

1. Wat is de kwantitatieve behoefte aan afgestudeerden van de opleiding?
2. Wat is de kwalitatieve behoefte vanuit het werkveld aan afgestudeerden? Hoe waarderen organisaties de kennis, vaardigheden en competenties uit het opleidingsprofiel?
3. Is er bij het werkveld behoefte aan mogelijkheden voor omscholing door middel van de bacheloropleiding?

De algemene conclusie uit het onderzoek van Hobéon is: 'Het onderzoek toont aan dat er een behoorlijke vraag is van het werkveld naar afgestudeerden van deze bacheloropleiding. Het werkveld erkent de toegevoegde waarde van de bacheloropleiding en heeft een grote behoefte aan afgestudeerden op bachelor niveau. De eindkwalificaties en rollen uit het opleidingsprofiel sluiten goed aan bij de wensen van het werkveld' (p. 5).

Ten aanzien van de eerste vraag wordt geconstateerd dat er door 83% van de respondenten een behoefte aan het profiel van de beoogde bacheloropleiding is benoemd. Daarbij is de verwachting uitgesproken dat de behoefte aan professionals met deze achtergrond op korte, middellange en langere termijn vooral zal stijgen. Hobéon constateert op basis van het onderzoek dat de minimale vraag groeit van 22 afgestudeerden in 2022 naar 24 in het jaar 2026. Dit is een stijging van 9%. De maximale vraag groeit van 24 afgestudeerden in 2022 naar 30 afgestudeerden in 2026. Dit is een stijging van 25%. Hobéon benoemt dit als een goede score voor een deeltijdopleiding gericht op de opscholing van werkende professionals. Deze stijging is volgens Hobéon in lijn met de toenemende behoefte aan Speltherapeuten.

Met betrekking tot de tweede vraag stelt Hobéon vast dat het opleidingsprofiel van de beoogde bacheloropleiding Speltherapie zeer goed lijkt te passen bij het werkveld. De respondenten herkennen de context die aanleiding geeft tot het starten van de nieuwe opleiding en onderschrijven de geschetste trends en ontwikkelingen. Van het opleidingsprofiel worden zowel het opleiden tot startbekwame speltherapeuten, de ontwikkeling van theoretische en methodische expertise op het gebied van speltherapie als het opleiden van t-shaped professionals gewaardeerd.

---

¹² Bijlage 3. Arbeidsmarktonderzoek Bacheloropleiding Speltherapie Rapportage Christelijke Hogeschool Ede.

Ten aanzien van de derde vraag willen de respondenten, volgens Hobéon, ook hun eigen medewerkers stimuleren de opleiding te gaan volgen. Inzake de behoefte aan opscholing geven de respondenten aan dat ongeveer 14 personen uit hun organisaties jaarlijks zullen starten met de beoogde bacheloropleiding. Daarnaast is 13% van de collega's met het profiel Speltherapeut geïnteresseerd om deze bacheloropleiding Speltherapie te gaan volgen.

Belangrijke redenen om medewerkers de beoogde opleiding te laten volgen zijn het verder specialiseren, het binden van medewerkers aan de organisatie en het versterken van de innovatiekracht. Dit zijn volgens Hobéon argumenten die passen bij een deeltijdopleiding gericht op het (op)scholen van werkende professionals.

Adhesiebetuigingen

De CHE heeft van verschillende partijen een adhesiebetuiging¹³ ontvangen, waaronder één van de beroepsverenigingen (NVVS en FVB). De hogeschool wil hiermee de betrokkenheid van het werkveld bij de beoogde deeltijdopleiding Speltherapie en de behoefte aan de bacheloropleiding zichtbaar maken. De adhesiebetuigingen bevestigen de behoefte van de arbeidsmarkt aan deze opleiding.

Kwalitatieve arbeidsmarktbehoefte

Naast de kwantitatieve arbeidsmarktbehoefte, is ook de kwalitatieve arbeidsmarktbehoefte onderzocht. Daarbij zien we een aantal ontwikkelingen die de behoefte aan de beoogde bacheloropleiding Speltherapie bevestigen.

In het adviesrapport van de SER, *Gelijk goed van start* (Sociaal-Economische Raad, 2016)¹⁴ is al geschreven over de noodzaak om te investeren in kind-voorzieningen waarin de zorg en onderwijs geïntegreerd worden. De raad pleit voor een universeel systeem, waarbinnen aandacht is voor de brede ontwikkelingskansen van kinderen en extra aandacht en ondersteuning wordt gegeven aan kinderen met een (potentiële) achterstand. Of zoals de voorzitter van de SER, Mariëtte Hamer het verwoordt: 'Het is voor de ontwikkeling van kinderen belangrijk om zo vroeg mogelijk spelend te leren, samen met andere kinderen.' Hiermee is het belang van aandacht voor de ontwikkeling van kinderen benoemd.

Het NJI benoemt dat tussen de 30 en 40 procent van alle gezonde thuiswonende kinderen en jongeren niet goed gehecht is aan de ouders. Daarbij heeft circa 15 procent van alle kinderen tot 12 jaar hechtingsproblemen (Nederlands Jeugdinstituut, 2024)¹⁵. Hechtingsproblemen ontstaan als problemen zich in een gezin opstapelen (armoede, slechte woning, werkloosheid) of als kinderen verwaarloosd of mishandeld worden. Kinderen met hechtingsproblemen hebben weinig zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen. Dit vertrouwen kan, samen met de hechtingsproblemen, hersteld worden.

In 2018 stelt de Gezondheidsraad dat er een verband is tussen veilige gehechtheid en een positieve sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (Gezondheidsraad, 2018)¹⁶. Ook geeft zij aan dat een onveilige gehechtheidsrelatie in verband staat met een verhoogde kans op gedragsproblemen bij het kind. Volgens de Gezondheidsraad kan een goede ouder-kindrelatie een beschermende factor zijn

---

¹³ Bijlage 6. Adhesiebetuigingen.

¹⁴ Bijlage 7. *Gelijk goed van start*.

¹⁵ Bron: <https://www.nji.nl/cijfers/hechting>

¹⁶ Bijlage 8. De ouder-kindrelatie en jeugdtrauma's.

wanneer kinderen opgroeien onder ongunstige omstandigheden (bijvoorbeeld ernstige negatieve jeugdervaringen meemaken). Hierdoor zijn deze kinderen weerbaarder. In het rapport worden verschillende adviezen gegeven voor een gericht aanbod van interventies om ouderlijke sensitiviteit en gehechtheid te verbeteren en kindermishandeling te voorkomen of te doen ophouden. Met name in het advies gericht op het algemeen aanbod van interventies om de ouder-kind-relatie te verbeteren kunnen afgestudeerde speltherapeuten een rol spelen. Zij zijn gespecialiseerd in het omgaan met hechtingsproblemen en het begeleiden van kinderen en hun ouders in het herstellen van het vertrouwen. Ook zijn zij in staat om bij jonge kinderen hechtingsproblemen te voorkomen en ouders te begeleiden in het aansluiten bij hun kind.

Passend hierbij is er in de Kennisagenda Mentale Gezondheid Jeugd van het Trimbos-instituut (Trimbos, 2021)¹⁷ aandacht voor preventie. De gedachte is dat preventie-interventies in de juiste groepen en omgevingen van belang zijn in het verkleinen en voorkomen van problemen. Gesteld wordt dat psychische problemen op jonge leeftijd vaak uitmonden in psychische problemen op latere leeftijd. Voorbeelden hiervan zijn middelengebruik, slaapproblemen en depressieve stoornissen. Ook wordt opgemerkt dat er aandacht dient te zijn voor het inzetten preventie en dat er kennis nodig is over wat werkt en nodig is in welke leeftijdsfase. Speltherapie is nadrukkelijk gericht op het begeleiden van kinderen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling en het verwerken van traumatische ervaringen die op latere leeftijd tot problemen kunnen leiden. Voor hun ontwikkeling op de lange termijn heeft dit een preventieve werking. Ook kan speltherapie, mede door het laagdrempelige karakter, ingezet worden bij mildere klachten waardoor verdere hulpvragen voorkomen kunnen worden. Kinderen en hun ouders ervaren speltherapie in de regel als laagdrempelig en niet als therapie. Dit mede omdat ouders en kind niet bij de GGZ terechtkomen, maar bij een kindvriendelijke therapie. Kinderen kunnen in speltherapie spelenderwijs met ander gedrag oefenen. Doordat ouders hun kinderen naar speltherapie brengen en er continu terugkoppeling plaatsvindt aan ouders, ervaren ouders bovendien snel betrokkenheid.

Deze aandacht voor preventie komt ook terug in het landelijke actieprogramma Kansrijke start (Kansrijke start NL, 2021)¹⁸. Hiermee wil de overheid zorg en ondersteuning bieden aan kwetsbare gezinnen en kinderen in de eerste 1000 dagen van hun leven de best mogelijke start geven. Deze eerste 1000 dagen zijn cruciaal voor een goede start; de gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen – zowel fysiek als mentaal - op latere leeftijd. Onderdeel van het actieprogramma (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2018)¹⁹ is onder andere het toerusten van kwetsbare ouders voor het ouderschap en de opvoeding. Hiertoe wordt onder andere ingezet op laagdrempelige opvoedondersteuning voor kwetsbare ouders. Speltherapie kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren en wordt door veel ouders en kinderen als laagdrempelig ervaren. Daarin is ook steeds meer aandacht voor ouder-kind-therapie. In het navolgende gaan we hierop in.

---

¹⁷ Bron: <https://www.trimbos.nl/kennis/geluk-onder-druk-onderzoek-naar-mentaal-welzijn-jongeren/kennisagenda-mentale-gezondheid-jeugd>

¹⁸ Bron: <https://www.kansrijkestart.nl>

¹⁹ Bijlage 9. Actieprogramma Kansrijke Start.

Ouder-kind therapie

Speltherapeuten behandelen kinderen in nauwe samenwerking met de gezinnen waarin deze kinderen leven. Zij begeleiden ouders bij opvoedvragen en werken aan de verbetering van de interactie tussen ouders en kinderen (Jensen, 2017)²⁰. Dit doen ze door middel van oudergesprekken maar ook door ouder-kind-therapie te geven. Bij de ouder-kind-therapie komen beiden naar de spelkamer en zet de speltherapeut vooral in op herstel van gezonde interactie- patronen tussen ouder en kind (Booth,2017;Heller,2021)²¹. Daarnaast werken speltherapeuten met gezinnen die leven aan de rand van de samenleving; zogenaamde multi-problem-gezinnen. Deze gezinnen hebben te maken hebben met armoede, psychische problematiek, geringe sociale steun, het ontbreken van een netwerk, ouders met een lichte verstandelijke beperking. Met behulp van ouder-kind-therapie bieden speltherapeuten op een laagdrempelige manier opvoedondersteuning. In ouder-kind- therapie spelen ouder en kind samen om de interactie tussen beiden te verbeteren en te werken aan een gezonde hechtingsrelatie (Geller & Greenberg; 2023)²². Ook in de gezinshuizen wordt vaak gebruikt gemaakt van speltherapie. Dit laatste betreft vooral de methoden die de interactie tussen ouder en kind versterken.

Meer in zijn algemeenheid geldt dat een van doelstellingen van de Jeugdwet gericht is op preventie. Met de Jeugdwet zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor de ondersteuning, hulp en zorg aan kinderen, jongeren en ouders bij opgroei- en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op het versterken van het opvoedklimaat waarmee opvoedingsproblemen tijdig gesignaleerd kunnen worden en het aanbieden van opvoedondersteuning. We ervaren in de praktijk ook een toenemende behoefte van gemeenten aan professionals op het gebied van opvoedondersteuning. Een toenemend aantal gemeenten biedt daarbij ook speltherapie aan. Het is echter niet voor alle gemeenten en professionals altijd duidelijk dat opvoedondersteuning een vorm van jeugdhulp is en derhalve onder de Jeugdwet valt. Ouder-kind-therapie is binnen de speltherapie een vorm van opvoedondersteuning waarbij een belangrijke bijdrage geleverd wordt aan herstel van gezonde gezinsrelaties waardoor er voor kinderen een plek is waar ze veilig en langdurig kunnen opgroeien. Ook heeft deze vorm van ondersteuning een preventief karakter. Door dit in een vroeg stadium aan te bieden, kunnen problemen en een langdurige inzet van jeugdhulp voorkomen worden. Hierbij benadrukken we ook dat speltherapie in de regel ervaren wordt als een laagdrempelige vorm van therapie, die makkelijk toegankelijk is voor zowel kinderen als ouders.

Uit onderzoek naar de werking van vaktherapie (en speltherapie) van het Nederlands Jeugdinstituut in 2017 (Nederlands Jeugdinstituut, 2017)²³, blijkt dat *‘onderzoek naar speltherapie waarin ouders met behulp van technieken uit speltherapie het gedrag van hun kind beïnvloeden goede resultaten laat zien die ook op de lange termijn standhouden’*.

---

²⁰ Bijlage 10. A Meta-Analytic Review of Play Therapy With Emphasis on Outcome Measures,

²¹ Bijlage 11. Theraplay Helping parents and Children Build Better Relationships Through Attachment-Based Play, De kracht van gehechtheid.

²² Bijlage 12. Therapeutic Presence. A mindful approach to effective therapeutic relationships.

²³ Bijlage 13. Vaktherapie.

Complexe opvoedingssituaties en echtscheidingen

Uit het rapport Kind en Ouders in de 21ste Eeuw (Staatscommissie Herijking ouderschap, 2016, pp. 147 - 148)²⁴ blijkt dat steeds meer kinderen in Nederland meerdere opvoeders om zich heen hebben, waarbij het niet altijd de juridische ouders zijn die het kind verzorgen en opvoeden (sociaal ouderschap). Verder laat dit rapport zien dat een groeiend aantal kinderen opgroeit in een gezinssamenstelling waarbij de familierechtelijke betrekkingen niet automatisch (van rechtswege) vanaf de geboorte zijn geregeld. In het rapport wordt ook gesteld dat *'..Ook mag niet worden geconcludeerd dat het opvoeden in alle gezinsvormen even gemakkelijk is. De context waarin de opvoeding plaatsvindt, kan de opvoeding verstoren. In eenoudergezinnen worden ouders gemiddeld zwaarder belast, is het opleidingsniveau vaak lager en is er in de praktijk vaker sprake van een laag inkomen. Hetzelfde geldt voor gezinnen na echtscheiding, hetgeen kan leiden tot conflicten en veranderingen in de omgeving van het kind. In gezinnen met ouderparen van gelijk geslacht kan er sprake zijn van homofobe reacties van de buitenwereld waarvan het kind last heeft. Deze contextuele factoren kunnen de opvoeding ontregelen...'*. Speltherapie biedt opvoeders en kinderen handvaten hiermee om te gaan.

'Een echtscheiding is een ingrijpend gebeuren voor het gezin op zowel juridisch, moreel, financieel, sociaaleconomisch als psychologisch vlak. Omdat het steeds gaat om een complexe situatie die van ouders zelf veel aandacht en energie opeist, blijven kinderen vaak in de kou staan' (Haverkort, 2018)²⁵. Niet alle ouders lukt het om samen de kinderen op te voeden nadat er een scheiding uitgesproken is. Zo blijkt dat 20 procent van de scheidingen problematisch verloopt. Dit problematische verloop van de scheiding zorgt er jaarlijks voor dat 3.500 kinderen hier ernstig last van ervaren (Baracs, 2014, p. 16)²⁶. Sommige conflicten tussen ouders lopen zo hoog dat er gesproken wordt over een vechtscheiding. Een grote studie bevestigt dat kinderen bij een scheiding vooral schade hebben van de voortdurende ruzie tussen de ouders (Haverkort 2015)²⁷. Deze conflicten kunnen gevolgen hebben voor het kind in een vorm van ontwikkelingschade, sociaal-emotionele schade, of schade op het vlak van welzijn en welvaart.

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2024)²⁸ neemt het aantal echtscheidingen nog steeds toe. In 2022 eindigden 23.603 duizend huwelijken in een echtscheiding. Daarnaast zijn er 3.116 geregistreerde partnerschappen die in een scheiding eindigen. Bij deze echtscheidingen waren in 2022 21.982 kinderen betrokken. Daarnaast zijn er jaarlijks naar schatting ruim 20 duizend kinderen van wie de ouders uit elkaar gaan zonder dat ze getrouwd waren. Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI, 2024)²⁹ stelt dat eenoudergezinnen vaker gebruik maken van jeugdhulp. Uit internationaal onderzoek blijkt dat kinderen na een scheiding gemiddeld matige problemen hebben. Ook wordt opgemerkt dat uit recent onderzoek blijkt dat de problemen als gevolg van een scheiding in de afgelopen tien jaar in ernst zijn toegenomen. Bij 20 procent van de kinderen die een scheiding meemaken, blijven de problemen voortduren. Bij ongeveer 80 procent gaat het na zo'n twee jaar weer goed.

²⁴ Bijlage 14. Kind en ouders in de 21ste eeuw.

²⁵ Bijlage 15. Van woede naar redelijkheid.

²⁶ Bijlage 16. Vechtende ouder, het kind in de knel; advies rapport over het verbeteren van de positie van kinderen in vechtscheidingen

²⁷ Bijlage 17. Van woede naar redelijkheid.

²⁸ Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/levensloop/scheiden>

²⁹ Bron: <https://www.nji.nl/scheiding>

Speltherapeuten kunnen hierin een belangrijke rol vervullen. Zij zien in hun praktijk een groeiende groep kinderen die problemen ervaart als gevolg van een (v)echtscheiding. De bacheloropleiding Speltherapie levert een grote bijdrage aan het geven van een onderbouwd antwoord op de hulpvraag van deze ouders. We zien dat via gemeenten speltherapie steeds meer preventief wordt ingezet bij gezinnen met echtscheidings-problematiek. Het doel van de speltherapie is naast de individuele hulpvraag van het kind de ouders te begeleiden bij het gedeelde ouderschap met doel het versterken van het ouderschap (Argawal, Ceballos, Cartwright, Quin & Walker, 2022)³⁰. Hierbij wordt de focus gelegd op het belang van het kind met als doel dat de ontwikkeling van het kind niet in de knel komt.

Speciaal onderwijs en passend onderwijs

Op scholen binnen het speciaal basisonderwijs (SBO's) zien we landelijk een forse toename van kinderen uit multi-problem-gezinnen. Deze scholen krijgen steeds meer te maken met zorgtaken waar ze niet een antwoord op weten en die een belemmering zijn voor de leerprocessen en ontwikkeling van deze kinderen (Geller & Greenberg, 2023)³¹. Een speltherapeutisch behandeldoel bij kinderen uit deze gezinnen is het versterken van veerkracht bij deze kinderen (Geller & Greenberg, 2023)³². De reden dat hieraan gewerkt wordt is dat wanneer de veerkracht van het kind versterkt wordt, het kind dit meeneemt naar de leefomgeving waardoor de veerkracht in het gezin ook groeit en verstevigd wordt.

Nederland kent 269 basisscholen voor speciaal onderwijs en 333 scholen voor voortgezet speciaal onderwijs. Samen bedienen zij meer dan 70.000 kinderen (Inspectie van het Onderwijs, 2023)³³. Het totaal aantal leerlingen is in de afgelopen jaren in absolute aantallen toegenomen. Ook het lerarentekort is, hoewel iets gedaald, nog steeds groot. Dit zal de komende jaren aanhouden. Dit betekent dat schoolbesturen het onderwijs soms anders organiseren. Bijvoorbeeld door te werken met units of leerpleinen, waarbij een team van leraren en onderwijsassistenten verantwoordelijk is voor een grotere groep leerlingen. De leraren worden dan bijgestaan door onderwijsassistenten en ander ondersteunend personeel, die met kleinere groepjes leerlingen aan het werk zijn. Ook wordt overwogen om, in overleg met het samenwerkingsverband, versneld onderwijsconstructies te realiseren, waarin vso-leerlingen met extra financiering of via gebruikmaking van de experimenteerregeling. Inzake de doelen voor basisvaardigheden wordt in het rapport opgemerkt dat de grote verschillen in instroomniveau en de specifieke gedrags- en leerproblemen van de leerlingen maatwerk noodzakelijk maken. Ook zijn er op verschillende plekken initiatieven opgezet waarbij onderwijs, zorg en gemeenten maatwerktrajecten bieden, in de vorm van onderwijszorg-arrangementen. Hierin krijgen leerlingen een integraal aanbod van zorg en onderwijs aangeboden. De bacheloropleiding Speltherapie kan hierin een belangrijke rol spelen: leraren krijgen in de opleiding concrete handvaten aangereikt om in te spelen op de ondersteuningsbehoeftes van de leerlingen. Daarbij wordt ingezet op de emotionele ontwikkeling van kinderen, de basis voor het cognitieve leren. Is de emotionele ontwikkeling verstoord, dan kunnen kinderen minder goed leren. Afgestudeerden van de bacheloropleiding Speltherapie kunnen in het speciaal (voorgezet) onderwijs leerlingen één-op-één begeleiden en bijdragen aan het vergroten van de leerbaarheid van deze leerlingen.

---

³⁰ Bijlage 18. Parents of Preadolescents 'Experiences of Child-Parent Relationship

³¹ Bijlage 19. Therapeutic Presence. A mindful approach to effective therapeutic relationships

³² Bijlage 20. Therapeutic Presence. A mindful approach to effective therapeutic relationships

³³ Bijlage 21. De staat van het onderwijs 2023.

In 2021 heeft de Programmaraad voor Praktijkgericht Onderzoek (PPO) van het NRO onderzoek gefinancierd gericht op het verbeteren en vernieuwen van de onderwijspraktijk. Dit betrof praktijkgericht onderzoek binnen het thema 'gedrag en passend onderwijs'. De aanleiding van dit onderzoek was dat leraren in het regulier onderwijs meerdere knelpunten ervaren bij de uitvoering van passend onderwijs. De onderzoeken moeten concrete en bruikbare producten opleveren waarmee onderwijsinstellingen hun praktijk kunnen vernieuwen en verbeteren. Deze dienden gericht te zijn op onderwijs aan leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte op het gebied van gedrag en sociale ontwikkeling. De beoogde bacheloropleiding Speltherapie biedt leerkrachten in het basisonderwijs handvaten om te gaan met leerlingen met dergelijke onderwijsbehoeften. Daarnaast kunnen speltherapeuten in een samenwerkingsverband als specialist fungeren als de gedragsontwikkelingen van kinderen verstoord lijken (Boland, 2022)³⁴ Daarbij werkt de speltherapeut aan het creëren van voorwaarden waardoor het leren bij kinderen weer kan ontstaan (o.a. op basis van leerpsychologie). Dit betreft vaak de emotionele ontwikkeling en de gedragsontwikkeling die het leren belemmeren. Met behulp van speltherapie vindt gedragsregulatie plaats waardoor kinderen tot leren kunnen komen. De speltherapeut betreft daarbij de omgeving (het systeem) van het kind. Ook kan de speltherapeut andere leerkrachten ondersteunen in het creëren van een context waarin kinderen tot leren kunnen komen (Singer, 2018)³⁵

Kinderen met een (licht) verstandelijke beperking

Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI, 2024)³⁶ benoemt dat er in Nederland naar schatting 439.000 kinderen en jongeren zijn met een IQ tussen 50 en 85 met bijkomende problemen. Dit zijn mensen met een lichte verstandelijke beperking. Hiervan heeft circa 313.300 een licht verstandelijke beperking inclusief beperkte sociale redzaamheid. 253.500 van hen heeft bijkomende problemen en een kleiner aantal (14.000) heeft een zorgindicatie vanwege een licht verstandelijke beperking en gerelateerde problematiek. Deze kinderen en jongeren lopen een relatief groot risico op bijvoorbeeld gedragsproblemen, psychiatrische problemen of depressiviteit. Maar ook middelenmisbruik, delinquentie, schooluitval, traumatisering en hechtingsproblemen. Het Nederlands Jeugd Instituut stelt dat veel van deze problemen te voorkomen zijn als een kind met een lichte verstandelijke beperking op tijd de juiste ondersteuning krijgt. Het is daarom belangrijk deze beperking te herkennen. Speltherapeuten worden opgeleid om deze beperking te herkennen en om kinderen en hun ouders hierin te begeleiden. Daarbij gaat het vooral om emotionele ontwikkeling en gedragsontwikkeling, zodat kinderen en jongeren leren hun emoties (en eventueel agressie) te reguleren en meer te ontwikkelen en het gaat om het ondersteunen van ouders bij opvoedvragen. Dit sluit aan bij de Richtlijn Effectieve Interventies LVB en de kwaliteitsstandaard 'Psychische stoornissen en zwakbegaafdheid of lichte verstandelijke beperking'. Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI, 2024)³⁷ benoemt ook een aantal werkzame interventies in de behandeling van kinderen en jongeren met een lichte verstandelijke beperking. Daarbij worden vaktherapie en het betrekken van de sociale omgeving (het gezin/het systeem) benoemd. Speltherapie en de ouder-kind therapie die daar onderdeel van is, kunnen daaraan een relevante bijdrage leveren. Uit onderzoek blijkt dat de theorie over mentaliseren en spelontwikkeling een belangrijk hulpmiddel is in de begeleiding van kinderen met een visuele en/of verstandelijke beperking en een problematische gehechtheid (Hermsen, Embregts & Meer van

³⁴ Bijlage 22. De kracht van spel.

³⁵ Bijlage 23. Speels Liefdevol en Vakkundig.

³⁶ Bron: <https://www.nji.nl/cijfers/licht-verstandelijk-beperkte-jeugd>

³⁷ <https://www.nji.nl/licht-verstandelijk-beperkte-jeugd-lvb/wat-werkt-bij-licht-verstandelijk-beperkte-jeugd>

de,2020)³⁸. Mentaliseren betekent dat kinderen zichzelf van buitenaf en de ander van binnenuit kunnen zien. Kinderen ontwikkelen dit in een veilige gehechtheidsrelatie. Afgestudeerden van de beoogde bacheloropleiding Speltherapie leren deze theorieën toe te passen en te mentaliseren bij kinderen, die dat nog niet kunnen en die daardoor hun mentaliserend vermogen ontwikkelen.

Daarnaast zijn speltherapeuten vaak werkzaam in de gehandicaptenzorg, waar zij werken met ouders met een verstandelijke beperking. Ouder-kind-therapie is daarin een belangrijk onderdeel. Deze specifieke doelgroep heeft een grote ondersteuningsvraag rond de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Ook hier werken speltherapeuten nauw samen met kind en ouders. De effecten hiervan zijn positief. De ondersteuning van deze doelgroep heeft betrekking op langdurige zorg (Hermsen, Embregts & Meer van de,2020)³⁹.

De relevantie voor speltherapie voor deze kinderen en hun ouders wordt onderschreven door de adhesiebetuiging van Amerpoort (Amerpoort, 2021)⁴⁰. Zij benoemen: *'Spel vormt een belangrijke schakel in de ontwikkeling van kinderen. Kinderen in deze tijd ontwikkelen spel soms minder, hetzij door een beperking, hetzij door andere factoren. Begeleiding bij spel d.m.v. speltherapie kan die ontwikkeling alsnog tot stand brengen, waarbij spel een belangrijke rol speelt als opstap om te leren, maar ook om gebeurtenissen via spel te verwerken'*.

De projectendatabank van het de NWO laat zien dat er in de afgelopen periode verschillende projecten zijn uitgevoerd gericht op kinderen en jongeren met een licht verstandelijke beperking. In het project *'Met kleine stapjes maar wel vooruit (NWO, 2021)*⁴¹ wordt onder andere gesteld dat *'..hebben vaker een historie van falen op veel levensdomeinen en hebben in een steeds ingewikkelder wordende samenleving vaak hun leven lang zorg en begeleiding nodig'. Hbo-instellingen weten vooralsnog onvoldoende hoe zij studenten kunnen opleiden en voorbereiden om te werken met deze doelgroep. Hulpverleners en leerkrachten die deze jongeren en jongvolwassenen begeleiden en behandelen in de zorg en het onderwijs worden mede daarom vaak geconfronteerd met zeer ernstige agressie en crimineel gedrag'*.

Met de deeltijdopleiding bacheloropleiding Speltherapie bieden we professionals in het onderwijs en de jeugdzorg handvaten om met kinderen en jongeren met een licht verstandelijke beperking en agressief gedrag om te gaan.

Uit onderzoek uitgevoerd in het kader van de NWO-promotiebeurs voor leraren blijkt dat een verwante therapie als psychomotorische therapie werkzaam is bij mensen met een licht verstandelijke beperking en agressief gedrag (Bellemans. 2017; Embregts, 2022)⁴²

In dit kader merken we tevens op dat de NWO-aanvraag inzake een onderzoeksvorstel naar werkzame mechanismen van speltherapie als behandelinterventie bij jongeren met een lichte verstandelijke beperking, in het kader van de promotiebeurs van leraren, van de coördinator van de masteropleiding Speltherapie van de CHE door de NWO is goedgekeurd. De NWO zegt over deze

---

³⁸ Bijlage 24. Mensen met een verstandelijke beperking.

³⁹ Bijlage 25. Mensen met een verstandelijke beperking.

⁴⁰ Bijlage 26. Adhesiebetuiging Amerpoort.

⁴¹ Bron: <https://www.nwo.nl/projecten/2015-02-18p-0>

⁴² Bijlage 27. Psychomotor therapy targeting anger and aggressive behavior in individuals with mild or borderline intellectual Disabilities; Mensen met een verstandelijke beperking.

aanvraag: *‘De commissie is overtuigd van de maatschappelijke relevantie van het onderzoek en na het interview is de commissie alleen maar meer overtuigd van de goede inbedding van de kandidaat in de onderzoeksgroep. De commissie is overtuigd van de educatieve toegevoegde waarde van het onderzoek die de kandidaat zal bijdragen aan het opleiden van speltherapeuten en masterstudenten. De commissie begrijpt de complexiteit van het onderzoek, met name het vaststellen van uitkomstmaten van dit soort interventies. De commissie vraagt in het interview door naar deze uitkomstmaten en de argumenten voor de keuze om deze vast te stellen. De commissie toont begrip voor het argument dat onderbouwing van de werkzaamheid hier een belangrijke rol speelt. De commissie is overtuigd dat de kandidaat zich erg bewust is van de complexiteit in accreditatie van speltherapie’.*

De hiervoor geschetste onderzoeken en projecten onderschrijven het belang van speltherapie en verwante therapieën voor kinderen en jongeren met een licht verstandelijke beperking.

Dit wordt bevestigd door de adhesiebetuiging die we van Pluryn (Pluryn, 2021)⁴³ ontvangen hebben. Daarin wordt gesteld dat *‘Speltherapie als vaktherapie een meerwaarde heeft voor mensen in de gehandicaptenzorg en jeugdzorg. Met name voor deze laatste doelgroep is speltherapie een manier van psychotherapie waardoor men een kind leert begrijpen en kan helpen én waardoor een kind inzicht in zichzelf krijgt en op emotioneel, sociaal en cognitief vlak inzichten krijgt. Speltherapie is een waardevolle aanvulling om bij hulpvragen van (zorg)professionals bij gedragsproblematiek te kunnen duiden en ondersteunen. Juist in deze tijd waarin jeugdzorg alleen maar meer onder druk komt te staan, kan een speltherapeut goed werk verrichten in de (gestagneerde) ontwikkeling van kinderen. Ook binnen de gehandicaptenzorg is speltherapie een manier waarop mensen met een beperking zich weten te uiten en om weten te gaan met hun emoties’.*

Toenemend belang van speltherapie in de (jeugd)hulpverlening

Ook binnen de jeugdhulpverlening zien we een toename van het gebruik van speltherapie. Zo werken speltherapeuten vaak met kinderen die in een gezinshuis wonen. Een belangrijk thema binnen de pleegzorg bijvoorbeeld is samenwerking met ouders, pleegouders en netwerk (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2024)⁴⁴. Speltherapie biedt sociaal werkers in de jeugdhulpverlening handvaten om hier invulling aan te geven. Samenwerken en netwerken is een van de richtlijnen in de jeugdhulp en jeugdbescherming. Deze richtlijnen zijn opgesteld in opdracht van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse Vereniging van pedagogen en Onderwijskundigen (NVO) en de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW). De richtlijnen zijn bedoeld om aan professionals onderbouwde aanbevelingen voor hun handelen in de praktijk te geven. Ook bij de invulling van richtlijnen als ‘samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp’ (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2024)⁴⁵ en ‘scheiding en problemen van jeugdigen’ (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2024)⁴⁶ kan speltherapie ondersteunend zijn. Dit waarde van speltherapie in jeugdhulpverlening wordt ondersteund door de hiervoor benoemde adhesiebetuiging van Pluryn. Hierin wordt benoemd dat ‘juist in deze tijd waarin jeugdzorg alleen maar meer onder druk komt te staan, een speltherapeut goed werk kan verrichten in de (gestagneerde ontwikkeling) van

⁴³ Bijlage 28. Adhesiebetuiging Pluryn.

⁴⁴ Bron: <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/pleegzorg/participatie-en-samenwerken-met-ouders-pleegkind-pleegouders-en-professionals/samenwerking-tussen-professionals-rondom-ouders-pleegkind-pleegouders-en-netwerk/>

⁴⁵ Bron: <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/>

⁴⁶ Bron: <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/scheiding/>

kinderen. Ook wordt opgemerkt dat speltherapie een manier is om kinderen te leren begrijpen en helpen waardoor een kind inzicht in zichzelf krijgt en op emotioneel, sociaal en cognitief vlak inzicht krijgt. Speltherapie kan voorkomen dat een kind en/of zijn ouders in de GGZ-hulpverlening terechtkomen'.

Registratie en vergoedingen

Om lid te kunnen worden van de Nederlandse Vereniging Voor Speltherapeuten (een van de beroepsverenigingen die bij de FVB zijn aangesloten), dient de kandidaat een erkende en door de NVAO geaccrediteerde opleiding gevolgd te hebben. Daarmee worden het niveau en de kwaliteit van de leden geborgd. Dit betekent dat om lid te kunnen worden van de FVB (en daarna geregistreerd te kunnen worden in het beroepsregister voor speltherapeuten) een afgeronde bachelor- of masteropleiding Speltherapie als eis geldt. Daarnaast stellen zorgverzekeraars eisen aan speltherapeuten, waardoor zij hun werkzaamheden alleen kunnen declareren als ze bachelor- of master-opgeleid zijn. De CHE is vooralsnog de enige hogeschool die voornemens is de bacheloropleiding Speltherapie ter accreditatie voor te leggen aan de NVAO. Het beoogde bachelor-diploma of het bestaande masterdiploma Speltherapie zijn de enige mogelijkheden om geregistreerd speltherapeut te kunnen worden.

Verdere professionalisering

Tot slot merken we in het kader van het onderbouwen van de maatschappelijke behoefte aan deze bacheloropleiding op dat in veel verkregen steunbetuigingen is opgemerkt dat de scholingsbudgetten in de jeugdhulpverlening en de gehandicaptenzorg beperkt zijn, waardoor het volgen van een bacheloropleiding veelal niet mogelijk is. Ontbreken van bekostiging voor deze bacheloropleiding is regelmatig benoemd als argument dat geïnteresseerde medewerkers heeft weerhouden de opleiding te gaan volgen. Bekostiging zal deze drempel wegnemen, waardoor medewerkers actief kunnen bijdragen aan de verdere professionalisering van hun vakgebied.

10. Noodzaak tot start nieuwe opleiding (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 3)

De beoogde bacheloropleiding Speltherapie heeft een specialistisch karakter: studenten krijgen specifieke, op speltherapie gerichte, kennis en vaardigheden aangereikt. Studenten worden opgeleid tot therapeut. Binnen het aanbod van de CHE is de bacheloropleiding Social Work het meest verwant. Het grote verschil is echter dat de bacheloropleiding Social Work studenten opleidt tot generalist en studenten niet tot therapeut worden opgeleid. De bacheloropleiding Speltherapie onderdeel laten zijn van de bacheloropleiding Social Work ligt dan ook niet voor de hand.

Verwante opleidingen van andere hogescholen, zoals de eerder genoemde opleidingen op het gebied van vaktherapie, leiden studenten ook op tot therapeut. Belangrijk verschil is dat deze opleidingen zich niet specifiek op speltherapie richten en ook niet specifiek op kinderen. Daarnaast biedt de CHE als enige hogeschool in Nederland een masteropleiding Speltherapie aan, waardoor een doorlopende leerlijn gerealiseerd kan worden. Omdat de CHE als enige hogeschool in Nederland (beoogde) opleidingen op het gebied van speltherapie aanbiedt, beschikt de CHE ook als enige hogeschool over de kennisbasis die nodig is om de opleiding(en) aan te bieden.

Er wordt geen effect op de landelijke spreiding van het opleidingsaanbod verwacht. De opleiding is de enige in Nederland. In vergelijking met de opleiding gericht op vaktherapie heeft de opleiding ook een andere doelgroep. De (beoogde) opleiding Speltherapie richt zich expliciet op kinderen en hun systeem; de vaktherapeutische opleidingen richten vooral op het werken met volwassenen.

11. Aansluiting instellingsprofiel (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 4)

In het CHE Instellingsplan 2021 – 2027 'Proef de toekomst', is een leven lang samen het werkveld leren en ontwikkelen één van de drie strategische opgaven (CHE, 2021)⁴⁷. Belangrijke onderdelen hiervan zijn het samen met het werkveld ontwikkelen van onderwijs, het bijdragen aan innovatie en het bijdragen aan de ontwikkeling van het werkveld. Met de beoogde bacheloropleiding Speltherapie doen we dit. De opleiding zorgt voor een doorlopende leerlijn van bachelor- naar masteropleiding. En de bacheloropleiding draagt bij aan de ontwikkeling van het vakgebied en het werkveld. In de tussentijdse evaluatie / het opmaken van de balans inzake het instellingsplan zetten we bovendien op de organische groei van het aantal studenten van de hogeschool. Door demografische ontwikkelingen neemt het aantal studenten bij hogescholen af, ook bij ons. Om de studentenaantallen op peil te houden of te laten groeien zijn nieuwe opleidingen van wezenlijk belang. Daarbij kijken we naar opleidingen die niet alleen kansrijk zijn in de arbeidsmarkt maar die ook passen bij het aanbod en het profiel van de CHE. De beoogde bacheloropleiding Speltherapie sluit hier naadloos bij aan.

12. RIO- en ISCED-indeling⁴⁸

Gezondheidszorg. In dit onderdeel is ook de masteropleiding Speltherapie van de CHE ondergebracht.

13. Afstemming (art. 4 lid 3)

De afstemming met verwante opleidingen heeft plaatsgevonden in het landelijke overleg van de opleidingen Vaktherapie. Bij het overleg op 12 januari 2024 waren vertegenwoordigers aanwezig van Hogeschool Arnhem en Nijmegen, NHL Stenden, Hogeschool Leiden, Hogeschool Utrecht, ArTEZ Enschede, Windesheim Hogeschool en Zuyd Hogeschool. Alle betrokkenen hebben ingestemd met de start van de opleiding per 1 september 2024⁴⁹.

---

⁴⁷ Bijlage 29. CHE Instellingsplan 2021 – 2027 Proef de toekomst.

⁴⁸ RIO is de vervanger van het Croho; de ISCED-indeling is optioneel.

⁴⁹ Bijlage 30. Afstemming met en instemming van verwante opleidingen